

Танасійчук А. М., доктор економічних наук, професор кафедри маркетингу та реклами, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця, Україна

ORCID ID: 0000-0002-7967-0239

e-mail: tanass2005@ukr.net

Середницька Л. П., старший викладач кафедри маркетингу та реклами, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця, Україна

ORCID ID: 0000-0002-7730-0963

e-mail: serednuzka@gmail.com

Габрид А. І., студентка Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ, м. Вінниця, Україна

ORCID ID: 0000-0002-7967-0239

e-mail: alina.gabrid2017@gmail.com

Особливості формування сучасного ринку мінеральної води

Анотація. Розкрито особливості формування ринку мінеральної води в Україні. Досліджено особливості розвитку ринку мінеральної води. Попит на бутильовану мінеральну воду задовольняється в основному регіональними виробниками у себе в регіоні. Узагальнено основні фактори, які сприяли зростанню споживання мінеральної води в Україні. Проаналізовано основні тенденції виробництва мінеральної води в Україні за останні п'ять років. Визначено перелік найпопулярніших виробників мінеральної води в Україні. Вказано, що галузь мінеральної води в Україні характеризується слабкою експортною орієнтованістю. Спостереження виявили, що ринку мінеральної води притаманний яскраво виражений сезонний характер; близько 40 % української мінеральної води випивають в найбільших містах країни: Києві, Харкові, Одесі, Дніпрі, Львові. Узагальнено перспективи розвитку ринку мінеральних вод України. Згруповано фактори, які визначають зростання ринку мінеральної води в Україні, зокрема соціально-екологічні фактори, соціально-біологічні чинники, низька якість водопровідної води, економічні фактори, зростання популярності здорового способу життя, зростання культури споживання питної води, зростання офісного споживання бутильованої води.

Ключові слова: ринок мінеральних вод; газована мінеральна вода; негазована мінеральна вода; виробництво мінеральних вод; споживання.

Tanasychuk Alona, Doctor of Economics, Professor, Department of Marketing and Advertising, Vinnytsa Institute of Trade and Economics of KNUTE, Vinnytsia, Ukraine

Srednitskaya Ludmila, Senior Lecturer, Department of Marketing and Advertising, Vinnytsa Institute of Trade and Economics of KNUTE, Vinnytsia, Ukraine

Gabrid Alina, Bachelor of Vinnytsa Institute of Trade and Economics of KNUTE, Vinnytsia, Ukraine

Peculiarities of Formulating the Current Market for Mineral Water

Introduction. Mineral water is a basic element of human life. By volume, it is a major part of the human diet. The presence in Ukraine of a large mineral water market, which is explained by the considerable natural resources on the territory of the country, a large number of consumers of products and, as a consequence, a large number of producers. At the same time, the low level of purchasing power of the population and the specific culture of consumption of mineral water lead to an insufficient level of purchase of this product in comparison with developed countries. However, Ukraine has all the necessary prerequisites to become one of the world's leading exporters of mineral water.

The urgency of the problem of production and sale of mineral water increases with increasing anthropogenic human impact on the environment, which leads to pollution of drinking water sources.

The purpose of the article is to comprehensively study the current market of mineral waters of Ukraine. In the process of research, attention is paid to a detailed study of the major players in the market, the specifics of the implementation of their marketing strategies, and the identification of major consumers of their products.

The peculiarities of the creation of the mineral water market in Ukraine are revealed. The peculiarities of the development of the mineral water market since the 1990s have been investigated. The demand for bottled mineral water was met mainly by regional producers in their own regions. The main factors that contributed to the growth of mineral water consumption in Ukraine are summarized. The main trends of mineral water production in Ukraine over the past five years are analyzed. The list of the most popular producers of mineral water in Ukraine is determined. It is stated that the mineral water industry in Ukraine is characterized by weak export orientation. Observations revealed that the mineral water market is characterized by a pronounced

seasonal character. About 40% of Ukrainian mineral water is drunk in the largest cities of the country: Kyiv, Kharkiv, Odessa, Dnipro, Lviv. The prospects of development of the mineral water market of Ukraine are generalized. The factors that determine the growth of the mineral water market in Ukraine are grouped, including socio-ecological factors, socio-biological factors, the poor quality of tap water, economic factors, increasing popularity of a healthy lifestyle, increase of drinking water culture, and increase of bottled office consumption.

Keywords: mineral water market, carbonated mineral water, non-carbonated mineral water, production of mineral waters, consumption.

JEL Classification: A 22; D 20; Q 20; Q 21; L 22.

Постановка проблеми. Питна вода є основним елементом життєзабезпечення людини. У цілому організм людини складається на 50–86% з води (86% у новонародженого і 50% у літньої людини). Значення води в житті людини визначається тими функціями та тією величезною часткою, яку вона займає в загальній масі тіла людини і його органів. Вода бере активну участь в хімічних реакціях, що проходять в тілі, доставляє живильні речовини в кожну клітину, виводить токсини, шлаки й надлишки солей, сприяє зниженню кров'яного тиску. Питна вода та її якість істотно впливають на всі фізіологічні та біохімічні процеси, що відбуваються в організмі людини, на стан її здоров'я. Протягом останніх років за приблизними підрахунками потреба у воді зросла в 10 разів. Сучасне місто використовує воду з розрахунку на одну людину 300-500 л/добу, що значною мірою перевищує мінімальну потребу у воді однієї людини (25 л/добу). За даними ООН, вже через 15 років потреба населення планети в питній воді перевищить на 40% її запаси.

Ряд країн вже досягли граничних можливостей використання своїх водних ресурсів. У XXI столітті вода стане найважливішим стратегічним ресурсом, навіть більш значущим, ніж нафта і газ.

Наявність в Україні великого ринку мінеральної води пояснюється значними природними ресурсами, великою кількістю споживачів продукції та, як наслідок, значною чисельністю товаровиробників. Наразі на ринку України представлено доволі широкий асортимент питної води зі значними товарними запасами, але існують значні коливання в обсягах її реалізації через низький рівень купівельної спроможності населення та низьку культуру споживання мінеральної води. Україна має всі необхідні передумови для того, щоб увійти в число провідних світових експортерів мінеральної води. Актуальність проблеми виробництва та реалізації мінеральної води зростає разом з підвищенням антропогенного впливу людини на природне середовище, яке призводить до забруднення джерел питної води.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню ринку мінеральних вод присвячено праці таких вітчизняних учених: Т. В. Верещака [1], Н. В. Загоруйко, Л. Б. Ящук, Н. І. Свояк [2], А. М. Кушніренко [3], Т. В. Лаба [4], Н. С. Мартишенко [5], І. В. Пономаренко [7], О. Сидоренко, Ю. Якобчук, М. Победаш [8], І. В. Тюха, А. В. Погребна [9], Д. С. Файвішенко [10] та інших, проте аналіз вітчизняного та європейського досвіду формування та

розвитку бренду на ринку мінеральної води залишається актуальним.

Формулювання цілей дослідження. Мета статті полягає у комплексному дослідженні сучасного ринку мінеральних вод України. У процесі дослідження приділено увагу детальному вивченню основних гравців на ринку, специфіці реалізації їхніх маркетингових стратегій та ідентифікації основних споживачів продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для ринку мінеральної води в Україні характерний стрімкий розвиток, попри кризові явища в економіці країни. Даний ринок є досить привабливим для інвесторів, але і рівень конкуренції тут гранично високий. Ринок мінеральної води в Україні має свої особливості.

Споживання мінеральної води в Україні на початку 90-х років не відрізнялося масовою популярністю. Бутильована мінеральна вода (зазвичай лікувально-столова) була обов'язковим атрибутом роздрібних магазинів і ресторанів. Пиття мінеральної води як столового напою довгий час практично не використовувалося [8].

Попит на бутильовану мінеральну воду задовольнявся в основному регіональними виробниками. На ринку також присутня мінеральна вода інших вітчизняних та зарубіжних виробників: Нарзан, Єсентуки, Боржомі, Смирновська, Славяновская, Арзні, Нафтуса, Полюстрово. Радянські марки мінеральних вод добре відомі завдяки своїм лікувальним властивостям. Їх рекомендували лікарі і фахівці для профілактики і лікування різних захворювань органів травлення.

За рівнем технічного стану вітчизняне виробництво значно відставало від європейського рівня, що не дозволяло його продукції претендувати на світові стандарти якості. Згідно з оцінками, знос виробничих потужностей у галузі становив понад 45 відсотків. Українське машинобудування не може задовольнити потребу виробників мінеральної води в якісному обладнанні через морально застарілі технології виготовлення тари, розливу і добування води.

Виробництво мінеральної води почало нарощуватись в Україні з середини 90-х років, оскільки українські споживачі стали надавати особливе значення здоровому способу життя, турботі про свій організм. Зростання рівня життя і підвищення культури споживання якісних продуктів харчування зробили споживачів більш «розбірливими» при виборі товарів. Слід зазначити, що купівельна активність споживачів

мінеральної води пов'язана із виходом на вітчизняний ринок пластикової тари (ПЕТ-пляшки), яка задовольняла конкретні специфічні потреби компаній-виробників, бажаних мати свій унікальний кінцевий продукт з точки зору дизайну, форми упаковки, а також легкості в транспортуванні та експлуатації.

Потреби виробників в обладнанні вітчизняне машинобудування задовольнити не може і все доводиться імпортувати. Основними іноземними постачальниками є: Італія, Китай, Німеччина, Канада. Розміщення підприємств, які займаються

виробництвом мінеральної води, носить практично повсюдний характер. Найбільша кількість підприємств розташовується в економічно розвинених регіонах, але головною умовою є наявність основної сировини – якісної і дешевої води. За період 2000-2018 рр. на ринку мінеральної води виділялися два головних чинників зростання: формування культури споживання якісної води; зростання добробуту населення.

Тенденції виробництва мінеральної води в Україні за 2014-2018 рр. наведено на рис. 1.

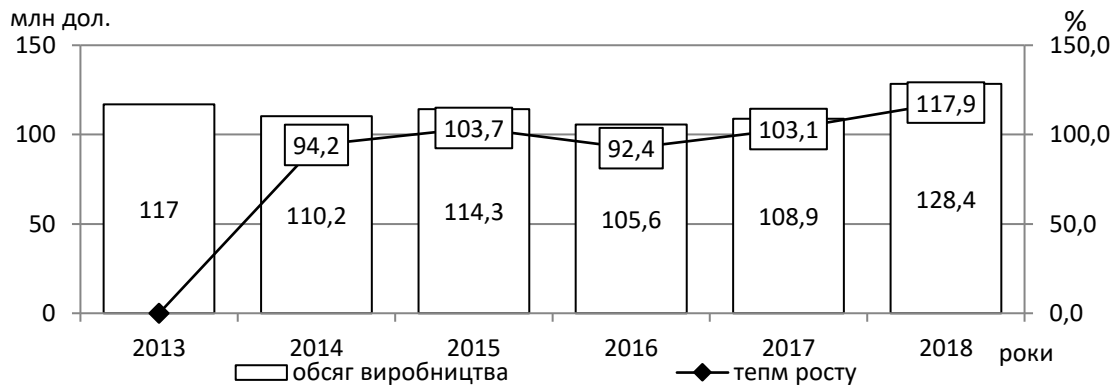

Рисунок 1 – Динаміка обсягів виробництва мінеральних вод в Україні

Джерело: представлено авторами на основі [6]

В Україні налагоджено виробництво газованих і негазованих мінеральних вод. Після зниження обсягів виробництва мінеральної води у 2015 р., вітчизняні виробники демонстрували його збільшення у 2019 році.

Як свідчить аналіз ринку мінеральної води, навіть сьогодні за показником її споживання на душу населення Україна в кілька разів поступається розвиненим світовим країнам, що підтверджує високий потенціал галузі. В останні кілька років на ринку мінеральної води в Україні спостерігалися такі тенденції як інтенсивне зростання (10-15% на рік), збільшення присутності регіональних виробників, поступове витіснення імпорту.

Перелік найпопулярніших виробників мінеральної води в Україні наведено в таблиці 1.

На території України офіційно зареєстровано близько 500 джерел мінеральних вод, при цьому 80 з них використовують 50 курортів, 20 бальнеотерапевтичних лікарень, 40 заводів лікувально-столових вод. Так, культура споживання мінеральної води та наявність великої кількості потенційних споживачів та істотні запаси відповідних ресурсів створюють передумови для розвитку ринку мінеральної води в Україні та нарощування виробництва продукції компаніями на території країни.

Галузь мінеральної води в Україні характеризується слабкою експортною орієнтованістю. Основними

експортними напрямками для збуту мінеральної води є Молдова та Росія. У географічній структурі імпорту мінеральної води найбільша частка припадає на Грузію, Росію, Італію, Францію, Болгарію. У структурі зовнішньої торгівлі, як і в структурі виробництва, переважає газувана мінеральна вода [1].

Ринку мінеральної води притаманний яскраво виражений сезонний характер. Мінеральна вода – це найбільш залежний від температурних режимів сегмент газованих і столових мінеральних вод. У категорії негазованих, лікувальних і лікувально-столових вод коливання продажів в залежності від пори року менш виражені.

Сезон починається з травня і закінчується в жовтні кожного року. Найбільш «чутливі» до жаркого періоду мінеральні води ємністю 0,5-0,7 л – влітку вони демонструють максимальне зростання продажів. Водночас найбільш популярними залишаються пляшки ємністю 1,5 л, причому виключно в категорії газованих мінеральних вод. Що стосується негазованої мінеральної води, то споживач віддає перевагу бутлям об'ємом 5-6 літрів.

Близько 40% української мінеральної води випивають в найбільших містах країни: Києві, Харкові, Одесі, Дніпрі, Львові. Українець вживає в середньому 30 літрів мінеральної води за рік, що приблизно в чотири рази менше середньоевропейського показника [9, с. 1085].

Таблиця 1 Найпопулярніші підприємства-виробники мінеральної води в Україні, 2019 рік

№ п/п	Торгова марка	Характеристика споживання	Виробник
1	Моршинська	вода мінеральна природна столова різного аніонного та різного катіонного складу	ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар», м. Моршин
2	Promo марка	вода питна джерельна	ТзВО СП «Галпласт», Івано-Франківська обл., Роганський р-н, с. Лучинці
3	Von aqua	вода природна питна	ІП «Кока-кола Беверіджиз Україна лімітед», Київська обл., Броварський р-н, с.м.т. Велика Димерка
4	Миргородська лагідна	вода мінеральна природна столова гідрокарбонатна складного катіонного складу	ПАТ «Миргородський завод мінеральних вод», Полтавська обл., м. Миргород
5	Природне джерело	вода питна з артезіанської свердловини	ТОВ «Напої Плюс», м. Київ
6	Трускавецька	вода мінеральна природна столова різного аніонного та різного катіонного складу	ПІІ ТОВ «Аква-Еко», м. Трускавець
7	Тальнівська	мінеральна природно-столова вода, гідрокарбонатна, складного катіонового складу	ТМ «Тальнівська», Черкаська обл, м. Тальне
8	Малятко	вода для малюків від перших днів	ТОВ ПІІ «Еконія», м. Золотоноша
9	Vytautas	вода мінеральна питна лікувально-столова хлоридна кальцієво-натрієва сильногазована	ТОВ «Бірштоно міне- раліній вандяніс», м. Бірштонас, країна- імпортер: ТОВ «Бест імпортс», м. Київ
10	Боржомі	вода мінеральна природна лікувально-столова гідрокарбо-натна натрієва сильногазована із збереженням природного CO ₂ , донасичена природним CO ₂	Компанія «IDS BORJOMI BEVERAGES Co.N.V.», м. Боржомі, імпортер: ПрАТ «ІДС», м. Київ

Джерело: представлено авторами на основі [4, с. 171]

Основними факторами, що визначають зростання ринку мінеральної води в Україні, є:

- соціально-екологічні фактори (забруднення навколишнього середовища);
- соціально-біологічні чинники (поширення захворювань);
- низька якість водопровідної води в багатьох регіонах України, підвищений вміст важких металів у воді;
- економічні фактори (подорожчання й економне використання);
- зростання популярності здорового способу життя (лікувальні цілі та профілактика захворювань);
- зростання культури споживання питної води (падіння попиту на газовані напої з великим вмістом цукру);
- зростання офісного споживання бутильованої води [7, с. 412].

Висновки. Для ринку мінеральної води України характерний стрімкий розвиток. Значне споживання мінеральної води спостерігається на початку 90-х років. Вітчизняний ринок мінеральної води все ще

знаходиться в процесі формування. У найближчому майбутньому слід очікувати не тільки збереження високих темпів зростання обсягу продажів, але також і структурні зміни на ринку. На нашу думку, вони будуть пов'язані з розвитком окремих підсегментів. У регіонах же можливим є перерозподіл ринкових часток між компаніями-виробниками.

Починаючи з 2016 року, спостерігаємо зростання обсягів виробництва мінеральних вод: у 2018 р. він становив 128,4 млн дал., що на 117,9 % більше обсягів попереднього року. Серед найпопулярніших марок мінеральної води на сьогодні є: Моршинська, Бонаква, Миргородська, Трускавецька, Малятко, Боржомі.

Сучасний ринок мінеральних вод України має значні перспективи для розвитку, оскільки середньостатистичний громадянин країни за рік споживає 30–40 літрів мінеральної води, тоді як в країнах ЄС на одного громадянина припадає близько 100 літрів на рік. Крім того, ринок мінеральних вод в Україні досить перспективний завдяки таким факторам як потенціал ринку, ємність ринку, висока прибутковість.

Література:

1. Верещака Т. В. Особливості розвитку ринку мінеральної води в Україні. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я*, 2017. Ч. IV. URL: http://www.kpi.kharkov.ua/archive/MicroCAD/2017/S23/tez_m_ic_17_IV_r183-r183.pdf (дата звернення: 30.12.19).
2. Загоруйко Н. В., Ящук Л. Б., Свояк Н. І. Медико-екологічна оцінка якості бутильованої мінеральної питної води. *Вісник Черкаського державного технологічного університету*, 2019. № 2. С. 134-143.
3. Кушніренко А. М. Проблеми та напрями розвитку сучасних підприємств з розливу мінеральних вод в Україні.

Продовольчі ресурси, 2018. № 11. С. 103-109.

4. Лаба Т. В. Стан ринку мінеральних вод України. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ*, 2019. Вип.77. С. 170-175.
5. Мартышенко Н. С., Мартышенко С. Н. Формирование рынка питьевой и минеральной воды: социально-экологические аспекты. *Сельское хозяйство*, 2018. № 2. С. 22-31.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 30.12.19).
7. Пономаренко І. В. Аналіз ринку мінеральних вод в Україні. *Економіка та управління підприємствами*, 2018. Вип. 25. С. 411-418.
8. Сидоренко О., Якобчук Ю., Победаш М. Ринок фасованої мінеральної води в Україні: проблеми якості та безпечності. *Технічні науки та технології*, 2016. № 1(3). URL: <https://tst.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=119> (дата звернення: 30.12.19).
9. Тюха І. В., Погребна А. В. Стан та тенденції розвитку вітчизняного ринку безалкогольних напоїв. *Молодий вчений*, 2017. № 10 (50). С. 1084-1088.
10. Файвішенко Д. С. Світовий ринок мінеральної води. *Агросвіт*, 2019. № 19. С. 23-30.

References:

1. Vereshhaka, T. V. (2017). Features of mineral water market development in Ukraine. *Informacijni tekhnologhiji: nauka, tekhnika, tekhnologhija, osvita, zdorov'ja*. Ch. IV. Retrieved from http://www.kpi.kharkov.ua/archive/MicroCAD/2017/S23/tez_mic_17_I_V_p18_3-p183.pdf. (accessed: 30.12.2019). [in Ukrainian].
2. Zaghorujko, N. V., Jashhuk, L. B. & Svojak, N. I. (2019). Medico-environmental assessment of bottled mineral drinking water quality. *Visnyk Cherkasjkogho derzhavnogho tekhnologhichnogho universytetu*, 2, 134-143. [in Ukrainian].
3. Kushnirenko, A. M. (2018). Problems and directions of development of modern mineral water bottling enterprises in Ukraine, *Prodovaljchi resursy*, 11, 103-109 [in Ukrainian].
4. Laba, T. V. (2019). State of the mineral water market of Ukraine. *Visnyk studentsjkogho naukovogho tovarystva «VATRA» Vinnycjkogho torghoveljno-ekonomichnogho instytutu KNTEU*, 77, 170-175 [in Ukrainian].
5. Martyishenko, N. S. & Martyishenko, S. N. (2018). Formation of the market for drinking and mineral water: socio-ecological aspects. *Selskoe hozyaystvo*, 2, 22-31.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from www.ukrstat.gov.ua. (accessed: 30.12.2019) [in Ukrainian].
7. Ponomarenko, I. V. (2018). Analysis of the mineral water market in Ukraine. *Ekonomika ta upravlinnja pidpryemstvamy*, 25, 411-418 [in Ukrainian].
8. Sydorenko, O., Jakobchuk, Ju. & Pobedash, M. (2016). Packaged mineral water market in Ukraine: quality and safety issues. *Tekhnichni nauky ta tekhnologhiji*, 1(3). Retrieved from <https://tst.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=119> [in Ukrainian].
9. Tjukha, I. V. & Pogrebna, A. V. (2017). Status and tendencies of development of domestic market of soft drinks. *Molodyj vchenyj*, 10 (50), 1084-1088. [in Ukrainian].
10. Fajvishenko, D. S. (2019). World market for mineral water, *Aghrosvit*, 19, 23-30 [in Ukrainian].

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License